

Com més cohesió més es desatenen alternatives, més s'ignoren les informacions contradictòries, més s'aparta els qui pensen diferent”

Un model productiu creador d'ocupació

FRANCESC RAVENTÓS

EXDEGÀ DEL COL·LEGI D'ECONOMISTES DE CATALUNYA

Trobar feina és difícil. Han passat vuit anys des que va començar la crisi econòmica i, malgrat que l'economia espanyola creix a un ritme del 3% del PIB, l'atur continua afectant més del 20% de la població activa. Això demostra que Espanya no té un model productiu capaç de crear prou ocupació per als ciutadans. Què passa? Doncs que l'obsolet model espanyol no s'ha adaptat als canvis que estan transformant la societat. Visions a curt termini, inèrcies del passat, vicis estructurals i interessos sectorials ho impedeixen.

Podem confiar que a mitjà termini es resoldrà el problema de la falta d'ocupació? Tot al contrari, el temps no hi juga a favor. Raymond Torres, director d'investigació de l'Organització Mundial del Treball, estima que d'aquí una dècada quatre de cada deu professions canviaran o simplement desapareixeran. La digitalització, la robotització i la intel·ligència artificial contribueixen a la creació de riquesa i benestar i generen noves demandes, però al mateix temps estan canviant profundament el sistema productiu i estan destruint ocupació. Ja no és només la indústria la que automatitza els processos, la digitalització

reduïx i reduirà ocupació en sectors com ara el financer, logístic, l'administració pública o els serveis en general. Molts dels canvis no són percebuts pels ciutadans, però sí que es veuen cada dia al supermercat, les benzineres i els caixers automàtics, i aviat a les carreteres es veuran automòbils sense conductor i drons que faran de missatgers.

Les noves tecnologies fan meravelles i augmenten la productivitat. Segons Jerry Kaplan, professor d'intel·ligència artificial a la Universitat de Stanford, als Estats Units, ens endinsem en un canvi tan revolucionari com el que va suposar la revolució industrial. Suposarà un terratrèmol pel mercat de treball. Pràcticament totes les professions es veuran afectades, però només algunes desapareixeran. A les indústries els robots substituiran les feines rutinàries, i en l'ampli món del sector de serveis la digitalització s'imposarà en les tasques administratives. Però no tot és automatitzable, en especial les feines més intel·lectuals com la creativi-

La societat del coneixement, la cultura, els serveis personals i les energies verdes ofereixen noves oportunitats”

tat i la direcció o certs treballs manuals del sector de serveis. Sempre necessitarem professors, directius, investigadors, advocats, bombers, personal de neteja i artistes, entre d'altres. Les feines que requereixin coneixement i experiència estaran ben retribuïdes; en canvi, les feines poc qualificades, per les quals hi haurà molta més demanda que oferta, les remuneracions tendiran a reduir-se.

La capacitat de negociació del treball s'ha anat afeblint, cosa que porta a una polarització de les remuneracions. Un estudi d'Eurofound afirma que el 14% dels llocs de treball a Europa estan ben pagats, el 37% són remuneracions acceptables, el 29% estan mal pagats i el 20% reben una remuneració tan baixa que no permet viure dignament. El que ha de preocupar és que la distància entre els sous més alts i els més baixos s'està engrandint.

Situant-nos a Espanya, la qüestió de fons no és només com es pot donar feina als milions d'aturats que hi ha, sinó que la creixent competència nacional i internacional obliga a reduir costos i a substituir treball per noves tecnologies. La situació entre els que tenen feina i els que no en tenen i, en el primer grup, entre el personal qualificat i el no qualificat, portarà a un augment de la desigualtat considerable i a una situació social difícil de gestionar. Obligat a repensar el sistema econòmic actual i com es distribueix el benefici del creixement econòmic.

S'ha de replantejar a fons el sistema productiu espanyol, que a partir de la nova realitat tingui com a objectiu el progrés econòmic i social en un marc competitiu, sostenible i creador d'ocupació que respongui a les necessitats i demandes de la societat. El nou model no pot basar la millora de la competitivitat en la degradació de les condicions laborals. Són moltes les noves oportunitats que ofereix l'àmbit dels intangibles, la societat del coneixement, la cultura, els serveis personals i les energies verdes, per exemple, totes amb un gran potencial de creació de riquesa i ocupació. La política d'estímuls econòmics dissenyada pel president del BCE, Mario Draghi, el pla d'inversions de Jean-Claude Juncker, president de la Comissió Europea, i l'acord de París per estimular la lluita contra el canvi climàtic són factors que poden contribuir a impulsar el nou model productiu.

A Espanya i a Catalunya són molts els dossiers que reclamaran l'atenció dels nous governs espanyol i català. La posada al dia del model productiu i la creació d'ocupació són reptes estructurals vitals pel país. El perill és que les urgències més immediates, que seran moltes, posterguin qüestions claus que

Es va aprovar el llançament del Challenger el 1986, tot i els riscos que comportava

La paradoxa de la cohesió

FERNANDO TRÍAS DE BES

ESCRITOR I ECONOMISTA. PROFESSOR ASSOCIAT D'ESADE

llament de les juntes?

Aquests i altres grans errors grupals són analitzats pels psicòlegs socials per comprendre com es comporten els grups en la presa de decisions i determinar si la qualitat és més elevada decidint en grup o individualment.

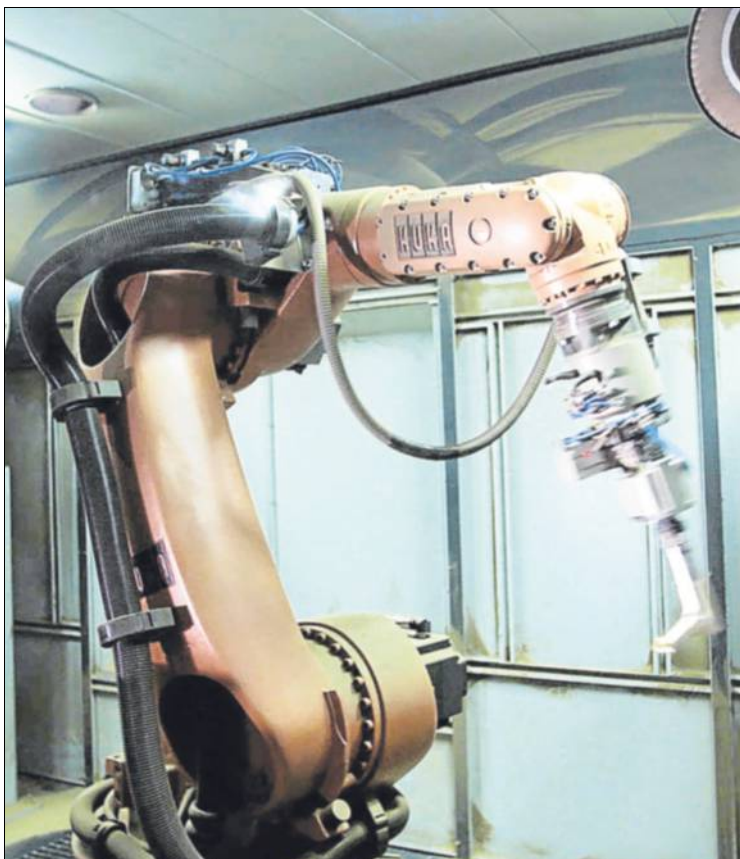
En un context ben diferent, el polític, encetem quatre setmanes que prometen ser reveladors sobre com decideixen els grups. PSOE, Podem i C's o, altrament, nacionalistes catalans i bascos, hauran de decidir entre fer Pedro Sánchez president i formar govern o, al contrari, anar a noves eleccions.

Ja ho vam viure el gener passat quan els dirigents de la CUP van aprovar el que en assemblea no s'havia validat i quan Artur Mas decideix, individualment, el que si s'hagués votat a CDC, mai no s'hauria aprovat: el sacrifici del líder.

En l'àmbit empresarial es produeixen igualment multitud de situacions en què una persona pren decisions que un grup hauria rebutjat de totes totes. Són ja

Washington. Abril del 1961. Kennedy ha d'aprovar l'atac a la Bahía de Cochinos de Cuba. Fa temps que posposa la data. La intuïció li diu que alguna cosa pot sortir malament. Però la CIA, els dissidents cubans, l'Alt Estat Major i la insistència de Richard Bissell convencen Kennedy. Atac i derrota fulminant. Com va poder un grup d'estrategs, intel·ligents i ben informats, calcular tan malament les seves possibilitats d'èxit?

Florida. Gener del 1986. El Challenger explota en ple vol amb set tripulants a bord. Per què el grup de responsables del llançament va aprovar l'enlairament malgrat que alguns enginyers havien advertit de riscos greus en el sege-

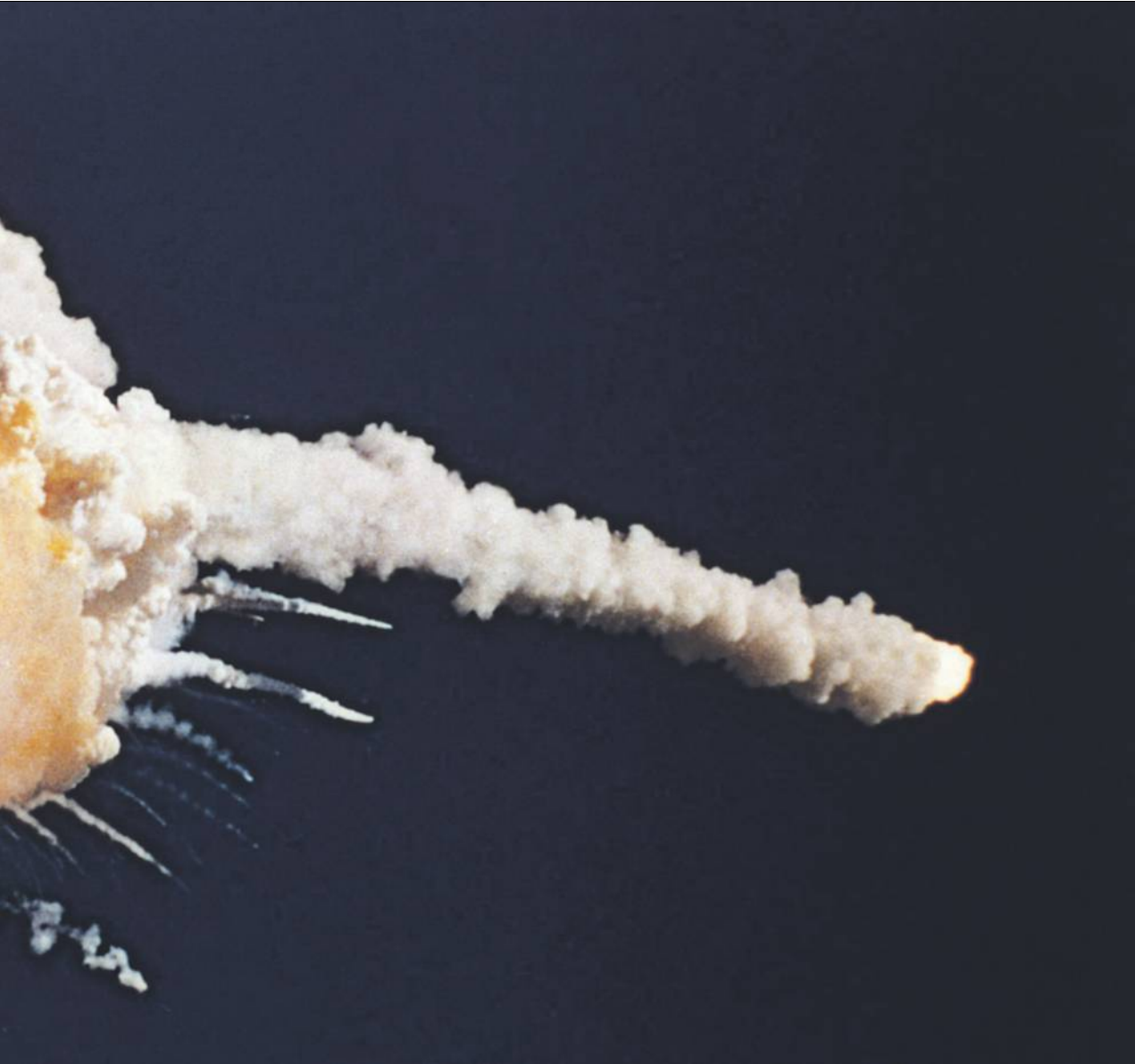

A les indústries els robots substituiran les feines rutinàries

ARXIU posen en risc el futur.

La banca espanyola és solvent i rendible.
I val més del que se'n paga en borsa.
La qüestió és entrar-hi en el moment més oportú”

BRUCE WEAVER / AP

llegenda algunes de les decisions de Steve Jobs a la seva Apple, per exemple.

La presa de decisions d'un grup té avantatges coneguts respecte a un sol individu. Més persones suposen més punts de vista, més possibles alternatives a avaluar, informació més completa i la interacció afavoreix noves idees que a una persona aïllada li seria molt més difícil arribar.

LES DECISIONS GRUPALS

Tot i això, els exemples anteriors demostren que els grups poden cometre grans espifades. S'han realitzat multitud d'experiments per comprendre com són les decisions grupals. Un dels riscos a què s'enfronten els grups i que, sens dubte, serà el cavall de batalla per a la pròxima legislatura, és la denominada polarització grupal. S'ha demostrat que, en certes condicions, el debat i discussió d'un grup per a la presa d'una decisió converteix el grup en més extrem, el radicalitza cap als extrems en lloc de moderar-lo. Se'n diu *risky shift* i va ser el que va portar a aprovar l'atac a Cuba o el llançament d'un transbordador espacial defectuós.

El que passa és molt senzill. Les persones dins del grup que han de prendre una decisió van amb una posició predeterminada. Quan senten d'alguns dels altres els seus propis arguments, reforcen la seva idea preconcebuda. "Exacte. Això és el que jo pensava. L'hem encertada". La

conducta resultant és la de reforçar la creença prèvia. L'individu utilitzarà el grup per superar-lo. Els individus i, en conseqüència, el grup es radicalitza després del procés d'una presa de decisions.

La paradoxa és que la cohesió interna d'un partit polític, d'un grup, o simplement d'un comitè al càrrec d'un projecte, el fa menys procliu a cedir. Com més gran sigui la cohesió més es desatenen alternatives, més s'ignoren les informacions contradictòries, més s'aparta els qui pensen diferent. La consecució de l'objectiu que dona sentit al grup predomina de manera que tendeix a suprimir-se l'avaluació objectiva de riscos i alternatives. És el que va passar a Cochinos, al Vietnam, a Pearl Harbour, en el llançament del Challenger.

SÁNCHEZ, IGLESIAS I RIVERA

Per aquesta raó, Sánchez tindrà una feina complicada. Formar un govern amb C's i Podem obliga a la moderació de les actituds.

Els comportaments grupals, que han estat tan estudiats en l'àmbit empresarial, es traslladen ara a l'àmbit polític”

Però sabem que els processos de decisió grupals deriven en actituds més extremes. Es tracta de reforçar la identitat. Si Podem és menys Podem pel fet de tancar un acord amb C's. I C's és menys C's pel fet d'arribar a un acord amb Podem, tots dos diran que no. La dilució de la identitat es considera una amenaça a la cohesió. Aquí és on hi ha les diferències intergrupals.

L'enemic té una raó de ser: ajuda a ressaltar la pròpia identitat, perfila els contorns del que és, per oposició al que no és. Defineix el prototip de la seva imatge. Per això, Sánchez declarava després de l'audiència amb el Rei: "Centrem-nos en allò que ens uneix i no en allò que ens separa".

L'única possibilitat que té Sánchez és la de convèncer Rivera i Iglesias. Gestionar el grup a través del líder. I tot i així serà complicat. El pensament grupal de l'anomenada nova política és molt fort. La il·lusió de consens intern s'oposarà als pactes amb contrincants. El grup creurà que les seves decisions són més encertades que les d'una sola persona.

El problema és que a Espanya s'han acabat les majories. I els grups hauran d'aprendre forçosament a cedir. Ens enfrontem a la paradoxa de la cohesió. Com més cohesionats, menys disposats a cedir.

Els comportaments grupals, que han estat tan estudiats en l'àmbit empresarial, es traslladen ara a l'àmbit polític.

Els bancs espanyols són barats

ROBERT TORNABELL

PROFESSOR EMÈRIT DE LA UNIVERSITAT RAMON LLULL I EXDEGÀ D'ESADE

La banca espanyola cotitza a preus baixos. CaixaBank té un PER estimat per al 2016 (nombre de vegades que el preu conté els beneficis per acció) de 9,9. El Banc Sabadell, de 10,5. Quant val un banc? En essència, val més com més bo sigui el seu actiu subjecte a risc, i el seu valor augmenta quan ha sanejat els actius de cobrament dubtós (de l'anglès, *non performing loans*), pot defensar el seu marge net d'interessos i té capacitat de generar comissions creixents, transvasant els recursos de clients a fons d'inversió que poden augmentar els ingressos sense risc. Per descomptat, per cada euro de marge ordinari gasta menys de 60 cèntims.

Hi ha dos grans bancs internacionals. En setze mesos, les accions del Santander han passat de 8 a 3,61 euros (2 de febrer del 2016). Les del BBVA, des d'un màxim el juliol del 2014 de 10,10 euros, valien el 2 de febrer 5,597 euros. Tenir operacions en països amb monedes que perden en pocs mesos la meitat del seu valor (el Brasil) té repercussions serioses i el mateix passa si el BBVA les té a Turquia.

Els dos bancs catalans tenen inversions en països de monedes que segueixen el dòlar americà (lliura esterlina i dòlar de Hong Kong) i un dels dos multiplica el negoci més enllà de les oficines físiques mitjançant els *smartphones*, ja que quatre de cada cinc espanyols té un d'aquests telèfons des dels quals es poden realitzar tota mena d'operacions bancàries i de borsa. Les provisions per la clàusula terra dels préstecs també influeixen. El banc català més gran les va proveir; l'altre va considerar que no hi hauria accions de caràcter retroactiu. Bankia va haver de fer provisions extres de més de 1.800 milions i la seva cotització va baixar d'1,63 a 0,877 euros entre el febrer del 2015 i el 2 de febrer d'enguany. Una altra cosa és el seu deute amb l'Estat, de més de 20.000 milions.

En general, la banca espanyola està contagiada per tres factors. El primer, la crisi bancària d'Itàlia, amb uns préstecs de cobrament dubtós que representen el 21% del PIB. Els seus grans

bancs han perdut més del 40% en borsa. Els cinc grans bancs tenien el 2014 (el desembre) 228.000 milions en crèdits morosos, que representen dos terços del sistema. Renzi ha aconseguit eludir un necessari rescat bancari i la Unió Europea va autoritzar una operació insòlita. Els bancs italians podran vendre les seves carteres als particulars. Se'n desconeixen els quitaents i si es pot arribar a la creació d'un *banc dolent*. Itàlia està avui, en termes bancaris, més malament que Espanya fa tres anys.

El segon contagi ens arriba dels Estats Units. Els grans bancs van finançar una part de les explotacions de *fracking* de gas i petroli. D'altres van emetre bons que paguen primes de risc per sobre del 9%. Amb els baixos preus del petroli s'han arruïnat moltes explotacions que es van finançar només amb el 20% de recursos propis i la banca va haver de sanejar-ne els actius. Un refredat a Wall Street significa una grip per als bancs espanyols, i la crisi d'Itàlia l'agreuja. S'estan produint relacions estranyes. Per al que segueixi les cotitzacions del Brent i les accions dels bancs, n'hi ha prou que el petroli baixi de preu perquè es deprecii les cotitzacions dels bancs, i no sempre es dona el cas invers. No existeix cap model que ho expliqui, si bé el que passa a la banca americana potser n'és un bon indicador.

El tercer factor de contagi és la vulnerabilitat del sistema financer de la Xina i el col·lapse de les seves borses, encara que només representin el 16% del PIB, mentre que a Espanya arriben a més del 100%. Quan es va fer evident que la borsa de la Xina estava en crisi, Krugman va dir: "Si els reguladors de la Xina creuen que la situació s'ha de resoldre per mitjans policials, valdria més que el món comencés a tremolar".

La banca espanyola és solvent i rendible. I val més del que se'n paga en borsa, i és més barata que l'americana. La qüestió és entrar-hi en el moment més oportú.

Un refredat a Wall Street és una grip per als bancs espanyols, i la crisi bancària d'Itàlia i la del sistema financer i borsari xinès l'agregen”